

Posudek diplomové práce
VLASTY GROLL
Superintendent Ferdinand Císař

Práce, předložená UK ETF 29.IV.2016, zabírá celkem 188 stran; po odečtení strany titulní atd., ale i příloh, stále ještě 143 stran vlastního textu, což lze považovat za rozsah značný, měřeno typem kvalifikační práce, a přece zase ne bezbřehý. Obdobně působí hned při prvním ohledání spíše nadprůměrným dojmem též více než sedmistránkový seznam pramenů a literatury, v němž nechybějí dobové časopisy, ano i archiválie.

K příznivému dojmu přispívá také logická základní struktura práce, zaměřené k poměrně zevrubné rekonstrukci životopisu jedné z nejvýraznějších a ve mnohém i obdivuhodných postav evangelického církevního života v českých zemích na přelomu 19. a 20. století, za doprovodné snahy ozřejmit též biografický kontext, jmenovitě doličením problematiky tehdejšího církevního zřízení a organizace.

Potud k přednostem textu – jenž ovšem zároveň má také zřetelné meze. Co se jich týče, na prvním místě lze asi uvést, že celkový ráz práce je až příliš kompilační. Lze to pozorovat i na stylových „švech“, zhusta prozrazujících zejména přechody od duktu odborných publikací k podání časopisecké esejistiky.

Jazyková stránka textu je vůbec rozkolísaná místy až k neúnosnosti. Místy autorka upadá do hovorovosti, neváhající používat obrátů typu, že někoho něco „bralo“, ba dokonce „vytáčelo“ a „štvalo“. Opakovaně se objevuje slovo „seřval“. A nikoli už jen přiměřenou stylistickou úroveň, ale samotný smysl slova mívá, mluví-li se o „duchaplné“ sousedce tam, kde se jednoznačně míní „duchapřítomná“ (na str. 33).

K této stránce věci lze ovšem podotknout, že autorka již delší dobu žije a působí v zahraničí, a tuto okolnost je také možné shledat polehčující.

Ne už tak snadno lze však omluvit ledabylost, zračící se kupř. v opakovaném komolení jmen. Tak třeba Heinrich von Treitschke je důsledně přejmenován na Treitsche; podobně Alois Adlof na Adolfa. A August Tholuck se jednou vyskytne jako Tolluck a podruhé co Tholluck. Samo o sobě jistě lapálile, nicméně napovídající, že s podobnou nepozorností se autorka může věnovat i věcným souvislostem.

A vskutku, v práci se setkáme nejen s nedůsledným opakováním, někdy nad čarou, jindy pod čarou, či s vynořováním i zanořováním témat, u nichž již logickou posloupnost není nijak snadné rekonstruovat – což bychom dejme tomu mohli stále ještě relativisovat jako momenty vedlejší a nedostatky spíše formální. Ve skutečnosti tak někdy dochází ke zjevnému napětí, ne-li rozporům v předkládaných tvrzeních.

Čtenář, který by se chtěl z tohoto textu chtěl informovat o věcech, které nezná odjinud, by např. musel být zmaten, jak je možné, že Císař na jedné straně odmítal Čáslavské zřízení (75), na straně druhé se ho však dovolával v polemice (jen o pět stran dále). Autorka mu to nijak nevysvětlí.

Anebo jak „šalamounsky“ si ušetřila námahu na str. 81, kde referuje: „Jeho řeč byla pozitivně přijata. Našly se ale také hlasy, které tak vztřícné [sic] nebyly.“ O argumentech, které se zde střetly, se od ní nedozvíme nic. Jako příklad oponenta uvede jménem Jana Karafiáta, ale nijak necharakterisuje rozdíl jeho posice od Císařovy; k jejich vzájemnému vztahu se vrátí už jen na jednom místě (str. 119), kde neshodu mezi oběma význačnými muži zbezvýznamní slovy, že tito dva „přáteli sice nebyli, ale dobře se znali a jejich vztah byl plný respektu.“ To není zapotřebí popírat – ale vyplývá z toho, že rozdíl mezi jejich pohledy na věc, na níž jim oběma záleželo, stojí sice za zmínku obecnou, nikoli však za věcné vystižení?

A tím dospíváme k výtkám nejzávažnějším. Že autorka více eviduje než

objasňuje, platí nejen na řadě jednotlivých míst, ale tuto charakteristiku lze vztáhnout na její text jako na celek. To ovšem pro diplomovou práci není nejlepší vysvědčení. A navíc a především: předmětem, jemuž se takto unikavě vyhýbá, je v řadě spíše přední než poslední právě ten, o který by mělo jít.

Je totiž sice osvěžující, dočítáme-li se celou řadu historek až anekdotických a dozvídáme-li se o skutečnostech typu, že všichni Císařovi psi měli stejné jméno Puntík, a je jistě relevantní, obeznámíme-li se v souvislosti se superintendentovou činností v nejednom detailu s církevní správou jeho doby - ale přece jen, po kvalifikační práci v oboru theologie bychom právem směli žádat, aby se právě také theologií jako takovou zabývala více a zřetelněji.

Zrovna v tomto ohledu je však minimalistická a Císaře jako bohoslovce představuje více než rozmlíženě. Spokojí se s tvrzeními typu, že „jeho názory se nelišily

od Kohlbrüggeho učení“ (tak na str. 135 podle P.Havelky). Ale co hůř: i tato tvrzení navíc stojí proti sobě způsobem, který volá po rozřešení, jehož se nám nikde nedostává. Jak totiž ob stojí naposledy citovaná charakteristika vedle jiné, že Císař a Kohlbrüggeho zeť Eduard Böhl „zastávali odlišné theologické přístupy“ (jak čteme, bez dalšího odkazu, na str. 115) – může-li být právě Böhl v odborné literatuře označován za „nejdůležitějšího reprezentanta Kohlbrüggeho školy“ (jak činí např. Thomas R. V. Foster v böhlovské monografii z r. 2009)?

Tváří v tvář těmto nedostatkům nebude možné práci hodnotit jako nadstandardní. A bude hodně záležet na přesvědčivosti obhajoby, zda ji bude možné shledat **v nejlepším případě dobrou.**

Doc. Dr. Martin Wernisch
katedra církevních dějin

Ve Wolfenbüttelu, 30. května 2016